

монографії Жана Лакутюра та Верена, де згадується генеологічне дерево і дається чи не пощодений аналіз життя Моріака.

2. Дослідження, що стосуються філософських і релігійних основ творчості. Сюди, мабуть, входить найбільша кількість досліджень, починаючи від загальної характеристики світоглядної концепції Моріака, закінчуючи аналізом окремих моральних засад, ідей та їхнім втіленням у творчості Моріака.

IV. Цей тип поділу досліджень виник як підсумок огляду попередніх. Він ґрунтується на аналізі проблеми автора та проблеми тексту у наукових дослідженнях творчості Моріака:

1. Аналізуючи творчість Моріака взагалі чи окремий твір, дослідник ніколи не забуває про особу автора, відправною точкою завжди є філософсько-релігійна концепція світу автора, аксіоматичний контекст католицького роману. Дослідник рухається від автора до тексту. Сюди належать усі згадувані вже дослідження.

2. Аналіз тексту як самостійного утворення, самодостатньої конструкції або ж рух від тексту до автора, коли виявлення інтенції автора є результатом аналізу його твору, а його філософсько-релігійна концепція світу відтворюється з його романів, а не громадської, журналістської діяльності та щоденників і есеїв.

Література

1. Quoniam Th. Fr. Mauriac du rйchй a la rйdemption. TEQUI, Paris, 1984.
2. Mauriac Fr. La robe прйtexte. Grasset, Paris, 1996.
3. Mauriac Fr. Прйsйances. Flammarion, Sarthe, 1990.
4. Simon P.-S. Mauriac. Paris, 1953.
5. Swift Bernard C. Mauriac et le symbolisme. L'Esprit du temps, 2000.
6. Pascal- Mauriac. L'oeuvre en dialogue. L'Harmattan, Paris, 2000.

Ткачук Т.О.

Прикарпатський університет

ЛІТЕРАТУРНО- ЕСТЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ СТАНІСЛАВА ПШИБИШЕВСЬКОГО

Створюючи програму власного бачення творця, С.Пшибишевський відштовхується від мистецьких парадигм, преваючих у минулому. Його теорії близький статус митця доби романтизму. Романтична концепція письменника-генія, поета-пророка, надмірно розчуленого і відкинутого сучасниками, стала зразком для польського письменника.

Естетика С.Пшибишевського містить ідентичні моменти із діонізійською картиною світу Ф.Ніцше, філософією А.Шопенгау-

ера, “теорією нервів” Багра та дослідженнями в галузі психіатрії Ч.Ломбросо. Польський модерніст будує власну літературно-естетичну систему, що своєю карколомністю та відвертістю стає зайвим продуктом у схемі сучасної для нього епохи. Вже в есе-дебюті “З психології творчої особистості”. “Шопен і Ніцше” (1892). (“Z psychologii jednostki tworczej”. Cz.I. “Chopin i Nietzsche”) [6,8], беручи за основу погляди Ч.Дарвіна і Е.Спенсера, С.Пшибишевський надає генію месіанської ролі в еволюційному процесі: *“Творча особистість є головним чинником, що сприяє розвитку людства. Вона започаткувала небезпечний перехід від тварини до людини”* [6,8]. Отже, розвиток людства є продуктом діяльності винятково творчих особистостей.

У результаті контрастного зіставлення рис індивідуумів епохи середньовіччя та сучасності, С.Пшибишевський визначає завдання митця і мистецтва у суспільстві і Всесвіті, створюючи при цьому теорію анархічного індивідуалізму. Основними концептами, що відділяють “старе” мистецтво від “нового”, згідно із поглядами польського теоретика, є наступні антиномії: об’єктивізм – суб’єктивізм; мімесис – креаціонізм; логічне мислення – категоричне заперечення причинно-наслідкових зв’язків; утилітаризм – антиутилітаризм; моральні обмеження – аморальність; егалітарність – елітарність. Запропоновані польським теоретиком постулати, стали причиною зародження молодопольської полеміки навколо поняття мистецтва і його завдань. Погляди автора “Confiteor” поділяли Є.Жулавський, І.Матушевський. Натомість критики закидали письменникові нівелювання ролі діяльності мозку у творчому процесі (Я.Павловський), антисуспільності (З.Дашинська, Л.Кшивіцький), аморальності (А.Нємоевський) [4,543].

Головний нерв життя – страждання. На особливій ролі страждання в житті людини наголошував С.К’єркегор. О.Шпенглер розглядав це поняття як критерій і зміст справжньої духовності [2,656], Ф.Ніцше цінував страждання, бо воно розкриває велич душі.[2,656] Ще точніше про роль страждання в житті людини сказав Н.Бердяєв: *“У стражданні розкривається таємниця буття”* [1,94]. Хоч не зайве при цьому пам’ятати, що надмір страждань може не лише спотворити людину (це художньо проникливо показав О.Гончар у романі “Циклон), а й зламати, знищити її. За О.Довженком, страждання – одвічна даність: *“...Страждання буде з нами завжди, доки житиме людина на землі, доки вона буде радіти, кохати, творити”* Біль, втрата несправедливість, зневіра, зрада завдають людині страждань. У вирі неспокою проходить її життя. Звідси такий інтерес філософів (особливо християнських) до таємниці страждання як духовного феномена. Хоч геній приречений на більші страждання, ніж інші, є

відповідальним за людство, то для звичайної людини і суспільства він є хворим, непродуктивним божевільним, який наперекір собі отримує статус духовного непотребу: *“Геній і страждання є нероздільними, а “здорові” ще віками будуть каменувати своїх великих “хворих”.*[5,311]

У ранніх нараціях польського митця присутні інтуїтивні задуми (бачення людської сфери підсвідомого), які містять ті концепти, що набудуть довшеної форми, в результаті пізніших обґрунтувань З.Фрейда і його учня К.Юнга.

Література

1. Бердяев Н. О назначении человека. – К., 1991. – С.94.
2. Философский энциклопедический словарь. – М., 1983. – с.656.
3. Helsingowski S. Meteory Młodej Polski. – Krakow, 1969. – s.8.
4. Kawalec P. Sztuka dla sztuki czy sztuka dla metafizyki. // Polonistyka. – №9. – 2000. – s.542-546.
5. Przybyszewski S. Moi współcześni. Wśród swoich. – Warszawa, 1959. – s.311.
6. Przybyszewski S. Z psychologii jednostki twórczej. Cz.I. Chopin i Nietzsche. // Wybór pism, oprac. R. Taborski, BN I. – s.8.

Тузков С.А.

Кировоградский государственный университет

ГИПЕРБОЛА ЗЛА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.СОЛОГУБА

Реальная действительность отрицается Ф.Сологубом на всех этапах его творчества. Изменяются лишь предлагаемые им пути спасения для оказавшихся в ситуации смыслоутраты жизни героев: безумие, одиночество, смерть, мечта и др. Основной принцип раннего творчества писателя: смерть – как цель жизни, избавление от её тягот. Всей жизнью, по Ф.Сологубу, управляет тёмная злая воля, стихия бессмысленности, косности, пошлости, жестокости. Абсолютизация зла реальной действительности закономерно приводит к выводу о бессмысленности жизни и к – естественно вытекающему из этого вывода – признанию смерти единственной подлинной ценностью этого мира. Отсюда – апелляция к смерти как к спасительнице, избавляющей человека от тягот и мучений земной жизни, поэтизация смерти. Оппозиция “жизнь – смерть” очень часто в творчестве Ф.Сологуба реализуется через любимые писателем библейские образы Евы – праматери всех людей на земле и Лилит – первой жены Адама. Характерный пример – рассказ “Красногубая гостья”. Повествование здесь носит двуплановый характер: реальный и